

Assessment of exertion in draught horses on the route to Morskie Oko Summary

No standards for exertion have been developed for draught horses. The purpose of our research was to characterize exertion in draught horses on the route to Morskie Oko. The research was conducted in 2019 on 323 horses pulling carriages with tourists on the 7-kilometre route to Morskie Oko. The route has numerous turns, and 82% of it is uphill, with an average gradient of 4.6%. The Restitution Effectiveness Index was used to assess the level of exertion. This indicator, based on measurements of heart rate prior to exertion, immediately after work, and after a short rest, is used to determine the level of exertion and indirectly provides information about the horse's physical capacity. The level of exertion among the horses proved to be highly diverse. For 3% of horses the work was very strenuous, and for 27% it was strenuous. The remaining 70% of horses were very well prepared for team work in mountain conditions. The Restitution Effectiveness Index proved to be a very good and rapid indicator of the adaptation of horses to their work, and its result can be treated as a guide for additional, more detailed monitoring of horses' health and condition.

KEY WORDS: draught horses, heart rate, Restitution Effectiveness Index

XIX Zimowe Zawody Furmanów w Istebnej

Hieronim Frąckowiak¹, Krzysztof Urbaniak²,
Witold Wołoszyński³

¹Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, ²Zespół Szkół
Przyrodniczych w Poznaniu, ³Narodowe Muzeum Rolnictwa
w Szreniawie

Użytkowanie robocze koni znajduje zastosowanie już tylko w niszowych obszarach życia gospodarczego. Pomimo to konie te mają powiększające się grono sympatyków i miłośników w kraju i zagranicą. Polskie Stowarzyszenie Użytkowników i Przyjaciół Koni Roboczych im. Ewalda Sasimowskiego jest organizacją, która zrzesza i reprezentuje to środowisko.

Gospodarka leśna w trudnych rejonach górskich nadal wykorzystuje końską siłę pociągową do prac związanych z pozyskiwaniem drewna. Kondycja fizyczna i sprawność koni oraz umiejętności fachowe furmanów decydują o przebiegu zrywki drewna w górach. Właśnie takie przesłanki towarzyszą corocznym Zimowym Zawodom Furmanów w Istebnej, zorganizowanym w tym roku już po raz dziewiętnasty. Rywalizacja furmanów odbywa się w przepięknej zimowej górskiej scenerii wzbogacanej regionalnymi strojami uczestników, bogato zdobionymi uprzężami koni, muzyką kapeli góralskiej, regionalnymi potrawami, autentyczną mową góralską prowadzących zawody.

Zimowe Zawody Furmanów, które w tym roku odbyły się 9 lutego, są stałym wydarzeniem w kalendarzu im-

prez organizowanych przez Gminny Ośrodek Kultury, Promocji, Informacji Turystycznej i Bibliotekę Publiczną w Istebnej, Gminę Istebna oraz PGL LP Nadleśnictwo Wisła. Tym razem zorganizowano je na parkingu leśnym za stacją paliw w Istebnej – Tartaku. Celem organizowanego konkursu jest ukazanie stopnia trudności i niebezpieczeństw wiążących się z pracą furmana leśnego, a ponadto promocja Gminy Istebna i Nadleśnictwa Wisła.

Zawody rozgrywane są w trzech konkurencjach:

- slalom z drewnem stosowym (para koni, dwóch furmanów);
- precyzyjne pchanie drewna dłużycowego (para koni, dwóch furmanów);
- siła uciągu (jeden koń, jeden furman).

Konkurencja „slalom z drewnem stosowym” sprawdzająca technikę i szybkość zawodników rozgrywana jest z udziałem pary koni i dwóch furmanów, organizator zapewnia sanie. Jeden z furmanów ładuje na sanie wał-

ki drewna (ok. 500 kg drewna świerkowego), a drugi w tym czasie trzyma konie, po czym ruszają na wyznaczoną trasę slalomu pomiędzy drzewkami. Za omińnięcie jednej przeszkody naliczanych jest 10 sekund karnych, a omińnięcie więcej niż jednej przeszkody skutkuje dyskwalifikacją uczestnika. Po zakończeniu przejazdu następuje rozładunek drewna. Rozładowuje jeden z uczestników, drugi trzyma konie. Wałki drewna należy ułożyć między palikami w ramach wyznaczonych linii. Za każde wysunięcie wałka poza linię naliczanych jest 10 sekund karnych. W tej konkurencji liczy się czas przejazdu i precyzja ułożenia wałków drewna.

Konkurencja „precyzyjne pchanie drewna dłużycowego” polega na tym, że dwa konie ciągną, a następnie pchają drewno dłużycowe (suche drewno świerkowe), które czołem musi dotknąć drewnianego pala i zrzucić z niego piłeczkę. Jeżeli konie ciągnąc drewno potracą lub ominą któreś z ustawionych na trasie drzewek nalicza się 5 sekund karnych za każdy błąd. W konkurencji liczy się czas i precyzja przejazdu między drzewkami.

„Siła uciągu” to przejazd pojedynczym koniem dwóch odcinków po 15 metrów każdy, przy czym wymagany jest start, czyli ruszenie konia z miejsca w czasie 1 minuty. Zawodnik po przygotowaniu konia na stanowisku daje znać ręką sędziemu, że jest gotowy do startu. Koń rusza z kłodą drewna i pokonuje pierwszy odcinek. Po zatrzymaniu furman dopina drugą kłodę świerkową, ponownie rusza z miejsca z dwoma dłużycami (o łącznej masie ok. 500 kg) w maksymalnym czasie 1 minuty i pokonuje drugi 15-metrowy odcinek. W całej konkurencji liczy się czas przejazdu, a w przypadku nie osiągnięcia mety liczy się odległość, na jaką zostało przeciągnięte drewno. Uczestnicy mogą korzystać wyłącznie z łańcuchów zapewnionych przez organizatora.

Zgodnie z regulaminem, w zawodach mogą brać udział konie pracujące w lasach, mające nie mniej niż 5 lat, a zawodnik jest zobowiązany do przedłożenia organizatorom wieku konia biorącego udział w zawodach. Zawody odbywają się na terenie utwardzonym i płaskim. Na terenie zawodów organizator zapewnia opiekę lekarza weterynarii. Podczas konkursu na całym terenie, na

którym odbywają się zawody obowiązuje całkowity zakaz używania batów i bicia koni jakimkolwiek przedmiotem, czapką lub inną częścią garderoby. Złamanie tego zakazu skutkuje eliminacją uczestnika z zawodów. Zdobywcy I, II i III miejsca w każdej konkurencji otrzymują statuetki, dyplom i nagrody pieniężne.

W tegorocznych zawodach, z uwagi na liczny udział zawodników, rozegrano tylko dwie konkurencje. Organizatorzy skorzystali z prawa odwołania konkurencji „pchanie drewna dłużycowego” zgodnie z §5 regulaminu zawodów, w którym zakłada się taką możliwość w sytuacji, gdy liczba uczestników przekracza 10 par koni. W konkurencji „slalom z drewnem stosowym” uczestniczyło 20 par koni, a w konkurencji „siła uciągu” – 38 koni i furmanów. Do rywalizacji, oprócz uczestników z Beskidzkiej Trójwsi i Żywiecczyny, przystąpili też goście z Czech i Słowacji.

Laureatami w konkurencji „slalom z drewnem stosowym” (pierwsza trójka) zostali: 1. miejsce – Sławek Pawlus, Tomasz Pohec (Radziechowy/Świerczek), 2. miejsce – Jan Urbaczka, Ryszard Haratyk (Jaworzynka), 3. miejsce – Marcin Szkawran, Michał Szkawran (Jaworzynka), a w konkurencji „siła uciągu” (pierwsza szóstka): 1. miejsce – Jan Francisty Młodszy (Krupina/Słowacja), koń Perla; 2. miejsce – Sławomir Pawlus (Radziechowy), koń Jurek; 3. miejsce – Michał Kumor (Mukruszowice), koń Gniady; 4. miejsce – Grzegorz Zygiel (Dziewin), koń Saron; 5. miejsce – Piotr Kubica (Leśna), koń Gwiazdor; 6. miejsce – Łukasz Tracz (Węgierska Górka), koń Burek. Laureaci otrzymali nagrody pieniężne i rzeczowe. Nagrodę dla Najstarszego Furmana otrzymał Ryszard Haratyk (Jaworzynka).

Wszyscy zawodnicy biorący udział w zawodach otrzymali worek owsa dla konia, sztangę kiełbasy, chleb ufundowany przez piekarnię z Koniakowa, produkty Mokate, pamiątkowy dzwonek oraz ciepły posiłek.

Dla publiczności zapewniono dodatkowe atrakcje – dla dorosłych zapasy na rękę, a dla dzieci rzut gnotem, czyli kawałkiem drewna. Konkurs dla publiczności, zapasy na rękę prowadziła Barbara Juroszek sołtys Istebnej, utytułowania zawodniczka tej konkurencji, która startowała i zdobywała medale w Mistrzostwach Polski w Armwrestlingu. W kategorii Open mężczyzną zwycięzcą został Mariusz Kawulok z Istebnej, który nieprzerwanie od trzech lat dzierży palmę pierwszeństwa, drugi był Józef Wawrzacz z Jaworzynki, a trzeci Mateusz Formas z Nieleddwi. Wśród kobiet najsilniejsza okazała się Joanna Szkawran z Jaworzynki, za nią uplasowała się Joanna Kawulok z Istebnej, a trzecia była Jadwiga Witulska z Sobłówki.

Zawody Furmanów odbywają się także w Węgierskiej Górcie (powiat żywiecki), gdzie cieszą się coraz większą popularnością. Rywalizacja odbywa się w trzech konkurencjach: siła uciągu, konkurencja dokładności i zręczności powożenia.

Imprezy takie popularyzują i promują konie pociągowe oraz propagują kulturę i zwyczaje górali. Celem zawodów jest pokazanie, jak ważna i trudna jest praca zanikającego zawodu furmana.

Wszystkie fotografie Hieronim Frąckowiak.

Olsztyn, 16-18 września 2020 r.

„Perspektywy i zagrożenia w hodowli i użytkowaniu zwierząt”

Zjazd połączony jest z Jubileuszem 70-lecia Wydziału Bioinżynierii Zwierząt
Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Rejestracja: do dnia **15 maja 2020 r.** na adres: zjazdptz2020@uwm.edu.pl, z dopiskiem „Zjazd PTZ – imię i nazwisko osoby zgłaszającej się” lub pisemnie na adres: **prof. dr hab. Anna Wójcik**, Katedra Higieny Zwierząt i Środowiska, Wydział Bioinżynierii Zwierząt, ul. M. Oczapowskiego 5/107, 10-719 Olsztyn, tel. 89 523 32 13 (sekretariat); tel. 89 523 36 95; tel. kom. 601 966 518.

Koszty uczestnictwa przy wpłatach do 15 maja 2020 r.: członkowie PTZ – 650 zł, studenci i doktoranci – 450 zł; pozostali – 750 zł.

Wpłaty: **PTZ Koło w Olsztynie, 10-718 Olsztyn, ul. Oczapowskiego 5**, nr konta: **92 1020 3541 0000 5202 0065 9482** z dopiskiem „Zjazd PTZ oraz imię i nazwisko osoby wpłacającej”.

Miejsce zjazdu: Wydział Bioinżynierii Zwierząt Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, ul. Oczapowskiego 5, 10-718 Olsztyn.

Organizator: Zarząd Główny PTZ, Olsztyńskie Koło Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego, Wydział Bioinżynierii Zwierząt UWM w Olsztynie oraz European Society for New Methods in Agricultural Research (ESNA).

Informacje: zjazdptz2020.uwm.edu.pl